

Dosarul nr.2r-110/24
2-21056126-01-2r-29022024

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Central (jud.: L. Mitrofan)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.: A. Pahopol, R. Pulbere, A. Malii)

DECIZIE

29 mai 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:
Președinte, judecător
Judecători

Stela Procopciuc
Oxana Parfeni
Ion Malanciuc

examinând recursul declarat de avocatul Alexei Croitor, în interesele Isabellei Timofeeva,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Timofeeva Izabela împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil și repararea prejudiciului moral cauzat prin această încălcare,

împotriva încheierii din 14 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a încetat procedura de apel intentată la cererea de apel declarată de avocatul Alexei Croitor în interesele Isabellei Timofeeva împotriva hotărârii din 19 iulie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

c o n s t a t ă :

La 14 aprilie 2021, Izabela Timofeeva a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM, solicitând repunerea în termen a acțiunii, constatarea prin prisma Legii nr.87 din 21 aprilie 2011 *privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești* a încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale în baza plângerii privind anularea deciziei administrației Penitenciarului nr.13-Chișinău din 04 mai 2019 privind sancționarea disciplinară, dosarul nr.21-1056/18 și încasarea sumei de 200 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin această încălcare.

Prin hotărârea din 19 iulie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru a fost respinsă acțiunea depusă de Timofeeva Izabela ca neîntemeiată.

La 17 august 2022, avocatul Alexei Croitor în interesele Isabellei Timofeeva a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii din 19 iulie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f.d.75).

Prin încheierea din 15 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost restituit ca fiind tardiv apelul declarat de avocatul Alexei Croitor în interesele Isabellei Timofeeva împotriva hotărârii din 19 iulie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f.d.79).

La 26 septembrie 2022, prin intermediul poștei electronice, avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva a declarat recurs împotriva încheierii din 15 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia (f.d.88).

Prin decizia din 02 noiembrie 2022 a Curții Supreme de Justiție s-a admis recursul declarat de avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva, s-a casat încheierea din 15 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și restituită cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în același complet de judecată, la etapa primirii cererii de apel (f.d.98).

Prin încheierea din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău nu s-a dat curs cererii de apel declarate de avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva și s-a acordat apelantului termen de 10 zile de la recepționarea prezentei încheieri pentru înlăturarea neajunsurilor apelului, și anume, să prezinte motivele de fapt și de drept, pe care se întemeiază apelul, prin intermediul secretariatului Curții de Apel Chișinău (amplasată în mun. Chișinău, str. Teilor, nr.4). S-a explicat apelantului că în situația în care va lichida neajunsurile apelului în termenul stabil de instanța de apel, cauza va fi examinată în ordine de apel. În caz contrar, dacă cererea de apel nu va întruni exigențele prevăzute de lege, vor fi aplicate prevederile art.368 și 369 din Codul de procedură civilă și va fi soluționată chestiunea restituirii cererii de apel, fără înștiințarea participanților la proces (f.d.107).

La 02 decembrie 2022, prin intermediul poștei electronice, avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva a depus cerere de apel motivată, solicitând admiterea acesteia, casarea hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi de admitere a acțiunii în sensul formulat (f.d.111-114).

Prin încheierea din 08 decembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost primită spre examinare cererea de apel depusă de avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva, cu stabilirea datei ședinței de examinare a apelului (f.d.115).

Prin încheierea din 14 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în temeiul art.376 alin.(1) și 265 lit.f) din Codul de procedură civilă, s-a încetat procedura de apel, intentată la cererea de apel declarată de avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva împotriva hotărârii din 19 iulie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din motiv că reclamanta/apelantă Timofeeva Izabela a decedat, iar raportul juridic litigios nu admite succesiunea în drepturi.

La 10 ianuarie 2024, avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva a declarat recurs împotriva încheierii din 14 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acestuia, casarea încheierii instanței de apel, cu remiterea cauzei spre rejudecare, în instanța de apel.

În susținerea recursului avocatul Alexei Croitor a invocat că, este eronată soluția instanței de apel de a înceta procedura de apel, intentată la cererea de apel declarată în interesele Izabelei Timofeeva împotriva hotărârii din 19 iulie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în legătură cu decesul apelantei, întrucât prin prisma art.260 alin.(1) lit.a) din Codul de procedură civilă, în această situație urmau să fie atrași în procesul dat de judecată succesorii în drepturi ai apelantei decedate. Or, la caz, a fost încălcat dreptul succesorilor apelantei Timofeeva Izabela de a fi reabilitată prin constatarea încălcării dreptului acesteia la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale în care se pretinde încălcarea și a primi recompensa financiară pentru această încălcare.

Reprezentantul recurentei consideră că, prin încheierea contestată a instanței de apel a fost îngrădit accesul liber la justiție a succesorilor Izabelei Timofeeva, garantat de art.6 CEDO.

În conformitate cu art.425 din Codul de procedură civilă, termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la comunicarea încheierii.

Potrivit materialelor dosarului, copia încheierii din 14 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, a fost expediată la 17 ianuarie 2024, la poșta electronică a avocatului Croitor Alexei (XXXXX), care acționează în interesele Izabelei Timofeeva, fapt ce rezultă din scrisoarea anexată la dosar (f.d.153).

Date fiind cele constatate, recursul declarat la 10 ianuarie 2024 de către avocatul Croitor Alexei, care acționează în interesele Izabelei Timofeeva, este considerat ca fiind depus în termenul prevăzut la art.425 din Codul de procedură civilă.

Totodată, la 29 februarie 2024, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa Ministerului Justiției al RM copia cererii de recurs depusă de avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva, cu înștiințarea despre necesitatea prezentării a referinței, însă intimatul nu și-a valorificat dreptul procedural și nu a depus referință (f.d. 162).

În conformitate cu art.426 alin.(3) din Codul de procedură civilă, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 2 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza copie certificate sau electronice a dosarului, pe baza recursului și a referinței la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.

Studiind materialele cauzei în raport cu argumentele invocate în recurs, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea încheierii instanței de apel și restituirea cauzei spre rejudecare, din următoarele considerente.

În conformitate cu art.427 lit.b) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial încheierea, restituind spre rejudecare problema soluționată prin încheierea casată.

Din materialele dosarului rezultă că, la 14 aprilie 2021, Izabel Timofeeva, prin reprezentantul său împuternicit avocatul Croitor Alexei, s-a adresat în judecată în baza Legii nr.87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, solicitând constatarea încălcării dreptului său la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale în baza plângerii ei privind anularea deciziei administrației Penitenciarului nr.13-Chișinău din 04 mai 2019 privind sancționarea disciplinară, dosarul nr.21-1056/18, precum și încasarea în beneficiul său a sumei de 200 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin această încălcare.

Fiind investită cu judecarea cauzei în prima instanță, prin hotărârea din 19 iulie 2021, Judecătoria Chișinău, sediul Centru a respins ca neîntemeiată acțiunea civilă depusă de Izabela Timofeeva.

Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, la 17 august 2022, avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii din 19 iulie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f.d.75).

Prin încheierea din 15 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, în temeiul art.369 alin.(1) lit.b) din Codul de procedură civilă, a fost restituit ca fiind tardiv apelul declarat de avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva împotriva hotărârii din 19 iulie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (f.d.79-82).

La 26 septembrie 2022, prin intermediul poștei electronice, avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva a declarat recurs împotriva încheierii din 15 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia (f.d.88).

Prin decizia din 02 noiembrie 2022 a Curții Supreme de Justiție s-a admis recursul declarat de avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva, s-a casat încheierea din 15 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și restituită cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în același complet de judecată, la etapa primirii cererii de apel (f.d.98).

Prin încheierea din 17 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău nu s-a dat curs cererii de apel declarate de avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva și s-a acordat apelantului termen de 10 zile de la recepționarea prezentei încheieri pentru înlăturarea neajunsurilor apelului, și anume, să prezinte motivele de fapt și de drept, pe care se întemeiază apelul, prin intermediul secretariatului Curții de Apel Chișinău (amplasată în mun. Chișinău, str. Teilor, nr.4). S-a explicat apelantului că în situația în care va lichida neajunsurile apelului în termenul stabil de instanța de apel, cauza va fi examinată în ordine de apel. În caz contrar, dacă cererea de apel nu va întruni exigențele prevăzute de lege, vor fi aplicate prevederile art.368 și 369 din Codul de procedură civilă și va fi soluționată chestiunea restituirii cererii de apel, fără înștiințarea participanților la proces (f.d.107).

La 02 decembrie 2022, prin intermediul poștei electronice, avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva a depus cerere de apel motivată, solicitând admiterea acesteia, casarea hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi de admitere a acțiunii în sensul formulat (f.d.111-114).

Prin încheierea din 08 decembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost primită spre examinare cererea de apel depusă de avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva, cu stabilirea datei ședinței de examinare a apelului (f.d.115).

Ține de menționat că, pe parcursul examinării cauzei în apel, în special în cadrul ședinței Curții de Apel Chișinău din 02 mai 2023, avocatul Alexei Croitor a informat instanța de apel că apelanta Timofeeva Izabela a decedat, solicitând termen pentru prezentarea informației în acest sens, cauza fiind amânată pentru data de 20 iunie 2023 (f.d.136).

În cadrul ședinței din 20 iunie 2023 a Curții de Apel Chișinău, avocatul Alexei Croitor a comunicat instanței că s-a aflat în imposibilitate de a obține informația de rigoare care să confirme decesul apelantei Timofeeva Izabela. În acest sens, instanța de apel a dispus amânarea cauzei pentru data de 26 septembrie 2023, cu sesizarea în acest sens a Agenției Servicii Publice pentru furnizarea informației ce vizează persoana Izabela Timofeeva (în viață sau decedată) (f.d.137).

Potrivit informației electronice de pe Portalul Serviciilor Electronice al Agenției Servicii Publice, în special din Registrul de Stat al Populației, anexată la materialele dosarului, se atestă că Timofeeva Izabela nu este în viață (f.d.138-139).

În ședința din 26 septembrie 2023, avocatul Croitor Alexei a informat repetat instanța de apel că nu are acces la baza de date a ASP pentru a verifica statul

persoanei Izabela Timofeeva. În acest context, Curtea de Apel Chișinău a dispus amânarea cauzei pentru 14 noiembrie 2023, cu sesizarea Agenției Servicii Publice pentru furnizarea informației ce vizează persoana Izabela Timofeeva (în viață sau decedată) (f.d.140, 142-143).

Din scrisoarea nr.14-2/14929 din 23 octombrie 2023 a Agenției Servicii Publice, Departamentul stare civilă, la interpelarea Curții de Apel Chișinău nr.4-35/1-2954 din 05 octombrie 2023, rezultă că, în fondul arhivistic al Registrelor actelor de stare civilă a fost identificat actul de deces nr.XXXXXX din 15 octombrie 2022, înregistrat de Serviciul stare civilă sect. Centru mun. Chișinău pe numele Izabelei Timofeeva (născută la XXXXX, IDNP XXXXX), decedată la XXXXX. Ultimul domiciliul al acesteia fiind în XXXXX. La scrisoarea respectivă fiind anexat extrasul Informației privind înregistrarea actului de deces din 19 octombrie 2023 eliberat de Departamentul stare civilă al ASP (f.d.144-146).

În circumstanțele enunțate, Curtea de Apel Chișinău prin încheierea din 14 noiembrie 2023, în temeiul art.376 alin.(1) și 265 lit.f) din Codul de procedură civilă, a încetat procedura de apel, intentată la cererea de apel declarată de avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva împotriva hotărârii din 19 iulie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din motiv că reclamanta/apelantă Timofeeva Izabela a decedat, iar raportul juridic litigios nu admite succesiunea în drepturi (f.d.149-152).

Verificând materialele cauzei, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră contrară și pripită soluția instanței de apel de încetare a procedurii de apel, intentată la cererea de apel declarată de avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva împotriva hotărârii din 19 iulie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din motivele ce succed.

În conformitate cu art.7 alin.(1) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească intenționează procesul civil la cererea persoanei care revendică apărarea unui drept al său încălcat sau contestat, libertății ori a unui interes legitim.

Conform art.23 din Codul civil, persoană fizică este omul, privit individual, ca titular de drepturi și de obligații civile.

Potrivit art.24 alin.(1) și (2) din Codul civil, capacitatea de a avea drepturi și obligații civile (capacitatea de folosință) se recunoaște în egală măsură tuturor persoanelor fizice. Capacitatea de folosință a persoanei fizice apare în momentul nașterii și încetează o dată cu moartea.

Conform art.59 alin.(1) din Codul de procedură civilă, parte în proces (reclamant sau pârât) poate fi orice persoană fizică sau juridică prezumată, la momentul intentării procesului, ca subiect al raportului material litigios.

Completul de judecată reține că, intentarea procesului civil are loc la cererea persoanei care revendică apărarea unui drept al său încălcat sau contestat, libertății ori a unui interes legitim. Succesiunea procesuală, ca instituție a dreptului procesual-civil, reglementează trecerea drepturilor și obligațiilor procesuale de la o persoană (predecesor) la alta (succesor în drepturi procesuale). Succesiunea procesuală are loc doar în cazurile când este posibilă succesiunea în drepturile materiale.

În conformitate cu art.374 alin.(4) din Codul de procedură civilă, după primirea cererii de apel, procedura de apel încetează din oficiu sau la cerere dacă instanța de apel constată că: a) apelul a fost depus în afara termenului legal, iar apelantul nu a solicitat repunerea în termen sau instanța de apel a respins cererea de repunere în

termen; b) cererea de apel a fost depusă de o persoană care nu este în drept să declare apel; c) hotărârea nu poate fi atacată cu apel, potrivit legii.

Astfel, articolul 374 din Codul de procedură civilă enumeră exhaustiv cazurile de încetare, din oficiu sau la cererea părții, a procedurii de apel.

În același timp, dispozițiile articolului 385 din Codul de procedură civilă, prevăd împuternicirile instanței de apel la judecarea apelului. Respectiv, instanța de apel, după ce judecă apelul, este în drept: a) să respingă apelul și să mențină hotărârea primei instanțe; b) să admită apelul și să modifice hotărârea primei instanțe; c) să admită apelul și să caseze integral sau parțial hotărârea primei instanțe, emițând o nouă hotărâre; d) să admită apelul, să caseze integral hotărârea primei instanțe și să trimită cauza spre rejudecare în primă instanță doar în cazul în care s-au încălcat temeiurile prevăzute la art.388 alin.(1) lit.d) și i). La solicitarea participanților la proces, instanța de apel poate trimite cauza spre rejudecare în prima instanță doar o singură dată, în cazul prevăzut la art.388 alin.(1) lit.b); e) să admită apelul și să caseze integral sau parțial hotărârea primei instanțe, dispunând încetarea procesului ori scoaterea cererii de pe rol dacă există temeiurile prevăzute la art.265 și 267.

Totodată, potrivit art.265 din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească dispune încetarea procesului în cazul în care: f) partea în proces persoană fizică decedează și raportul juridic litigios nu admite succesiunea în drepturi.

După cum s-a stabilit supra, la 17 august 2022, avocatul Alexei Croitor în interesele Izabelei Timofeeva a contestat cu apel (nemotivat) hotărârea din 19 iulie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, iar la 02 decembrie 2022 a prezentat motivarea apelului. Ulterior, pe parcursul examinării cauzei în procedura de apel, s-a stabilit că apelanta Izabela Timofeeva încă la data de XXXXX a decedat, fapt ce se confirmă prin extrasul de pe actul de deces nr.XXXXX din 15 octombrie 2022 eliberat la 19 octombrie 2023 de către Agenția Servicii Publice, Departamentul Stare Civilă (f.d.145).

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție califică drept eronată și contradictorie soluția Curții de Apel Chișinău de încetare a procedurii de apel, intentată la apelul declarat de Izabela Timofeeva, reprezentată de avocatul Alexei Croitor, cu aplicarea directă la caz a dispozițiilor art.265 lit.f) în coroborare cu art.269-270 din Codul de procedură civilă, care, de altfel, reglementează procedura de încetare a *procesului civil* când partea în proces persoană fizică decedează și raportul juridic litigios nu admite succesiunea în drepturi, fără a ține cont de prevederile art.374 CPC, care evidențiază expres cazurile de încetare a procedurii de apel, precum și contrar dispozițiilor art.385 CPC, în special lit.e), care prevede împuternicirile instanței de apel la judecarea apelului, în situația când se constată existența temeiurilor prevăzute la art.265.

Or, odată ce instanța de apel a constatat existența temeiurilor de încetare a procesului prevăzute la art.265 CPC, acestea urmau a fi coroborate cu prevederile art.385 CPC, cu toate acestea, însă, instanța de apel contrar celor stabilite, a dispus încetarea procedurii de apel, condiție neprevăzută în acest sens în art.374 CPC, iar instanța nu a stabilit aplicabilitatea și incidența la caz a temeiurilor menționate în norma legală indicată supra incidentului procedural apărut în fața sa.

Prin urmare, în speță, instanța de apel a determinat eronat norma de drept aplicabilă raportului juridic litigios, fapt ce constituie temei de casare a încheierii contestate.

Se reține că, în sensul art.6§1 din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, instanțele de judecată trebuie să indice cu suficientă claritate motivele pe care-și întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, să precizeze noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse aprecierii.

Din considerentele menționate, și având în vedere faptul că corectarea erorii instanței de apel la judecarea cauzei în ordine de recurs nu este posibilă, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează de a admite recursul, de a casa integral încheierea instanței de apel și de a restitui cauza la Curtea de Apel Chișinău pentru rejudecarea problemei soluționate prin încheierea casată.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o soluție legală și întemeiată.

În conformitate cu art.427 lit.b) și art.428 din Codul de procedură civilă, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Alexei Croitor, în interesele Isabellei Timofeeva.

Se casează integral încheierea din 14 noiembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Timofeeva Izabela împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil și repararea prejudiciului moral cauzat prin această încălcare, cu restituirea cauzei la Curtea de Apel Chișinău pentru rejudecarea problemei soluționate prin încheierea casată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Ion Malanciuc